

Kolektivna krivica takođe je odbacivana. Retki, kao K. Jaspers, diferencirali su krivicu: 1. kriminalna krivica zbog individualno počinjenih zločina; 2. politička krivica građana države koja je naređivala i vršila zločine; 3. moralna krivica istekla iz postupaka ili dopuštanja postupaka pojedinaca, tj. nepružanje otpora; 4. metafizička krivica čoveka kao čoveka, koji je kao biće odgovoran za nepravdu. Različite su ustanove za utvrđivanje ovih krivica. Metafizička krivica postoji samo kod vernika, a instanica za utvrđivanje te krivice je sami bog. Za kriminalnu odgovornost postoje sudovi, a za moralnu krivicu savest i razumevanje u dijalogu sa bližnjim. Moralna krivica je lična i samo onaj kome sam učinio nažao može da mi oprost. Politička krivica postoji kod pojedinca koji je odlučivao i prihvatao za to odgovornost. K. Šumacher je govorio o krivici zbog ćutanja. Nije bilo samokritike kod crkvi, univerziteta niti kod partija. Katolička crkva pravdala je konkordat Hitlerovim lažnim obećanjima koje je zavelo i mnoge vernike. O holokaustu nije se govorilo, već uopšteno o rasizmu. Jedinstvenost nemačkih zločina relativisana je ukazivanjem na saveznička bombardovanja i progone Nemaca 1944/45. Uz to je dodavano da su se saveznici služili istim metodama kao i nacisti, a sve u ime prava i humanosti. U raspravama brzo se prelazilo sa vlastite krivice na krivicu pobednika, pa su tako nemački zločini umanjivani i relativisani. Zločine je prekrivala još veća nepravda, beda Nemaca, progoni. Bilo je čak poređenja sudbine Nemaca i Jevreja, kao vrhunac cinične relativizacija nacizma (Eike 1997). Mnogi nacistički dužnosnici govorili su da su prišli Hitleru zbog antikomunizma, pa su nakon površne denacifikacije preuzimani u službe nove demokratije. Složno ograđivanje od nacizma olakšavao je pojam totalitarizam stvarajući antitotalitarnu saglasnost. Martin Brošat je uočio da je pojam totalitarne vlasti, zahvaljujući snažnoj izdignutosti iznad složene stvarnosti svakodnevnice, bio idealni zajednički imenitelj u distanciranju od nacizma oko kog su se utoliko lakše mogle složiti vrlo različite snage i partijski lageri posle 1945 u Nemačkoj ukoliko su više težili da zaborave i isključe vlastite konkretne veze sa nacizmom (Brošat 1997). Pojam totalitarizam, koji nikoga od saučesnika nije teretio, jer su svi od hrišćanskih demokrata, liberala, socijal demokrata do nemačkih nacionalista bili antitotalitarno usmereni, otklanjao je mogućnost spora, čak i kod konkretizacije oprečnih istorijskih sećanja, obezbeđujući toleranciju u denacifikaciji poznatih nacista.

Kada su Amerikanci pomilovali i pustili Alfreda Krupa fon Bolen i Halbaha 1951. javnost je to odmah shvatila kao grešku u suđenju. Amnestija i integracija bili su ključni pojmovi politike sa prošlošću 1950-ih. Konzervativci su tražili ukidanje denacifikacije. Kod naroda je bilo rašireno gledanje na prošlost po obrascu "podvlačenje crte" (Schlussstrich). Ponovno postavljanje "potisnutih službenika" i bivših profesionalnih vojnika u javne službe SR Nemačke zakonom iz 1951. bio je važan korak "prevladavanja nacizma". Tada su oslobođani i ratni zločinci. I crkve su se zalagale za ukidanje tobožnjih "presuda pobedničkog sudstva". Istovremeno javlja se ne manje agresivno i otvoreno instrumentalizovanje tzv. prigovora o kolektivnoj odgovornosti. U praksi od kolektivne odgovornosti Nemaca nije bilo ništa jer je denacifikacija bila birokratski postupak ispitivanja mase pojedinačnih slučajeva. Nemci su, međutim, agitatorski koristili tezu o kolektivnoj krivici koja je poslužila pravdanju politike sa prošlošću daleko širem krugu od onih koji su od nje profitirali (Frei 2000). Održavanje ove teze kod Nemaca bio je izraz potrebe za za solidarnošću narodne zajednice (nacionalizma), a njeno povremeno ritualno odbacivanje dugo je bio sadržaj govora zapadnonemačkih političara. Kao što je odbacivana teza o kolektivnoj krivici tako su konzervativci osuđivali savezničko sudstvo iz kasnih 1940-ih. Bili su to tobože dokazi grešaka i nepravde što je jačalo rasterećujući utisak o Nemcima kao žrtvama.